Катерина ФЛІНТА
здобувачка магістерської освітньої програми «Екологія»
Науковий керівник –
доктор філософії (PhD) з наук про Землю,
завідувач кафедри геоекології та гідрології
Ігор КУЗИК
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ОЦІНКА ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ ДЕРЖАВНИХ ТА КОМУНАЛЬНИХ ЛІСІВ ЧОРТКІВСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У структурі землекористування Чортківського району ліси займають 17%, що є одним із найвищих показників серед адміністративних районів Тернопільщини. У районі зосереджено 84,73 тис. га лісів, з яких ліси І групи – 39 950 га, ліси ІІ групи – 39 190 га і чагарники – 2575 га. У Чортківському районі 36 677 га лісів належать до природоохоронної категорії, 23 522 га – до експлуатаційної. У районі створено понад 814 га лісосмуг та 32 827 га інших захисних насаджень.

У держаній власності на територій Чортківського району перебуває 35,841 тис. га лісів. Управління цими територіями здійснює Філія «Чортківське лісове господарство» «Подільського лісового офісу» Державного спеціалізованого підприємства «Ліси України». Також в межах району ліси перебувають у підпорядкуванні комунальних лісогосподарських підприємств: Монастириське комунальне лісогосподарське підприємство (КЛП) – 2,91 тис. га; комунальне підприємство «лісопаркове господарство» «Бучацькі ліси» Бучацької міської ради – 1,138 тис. га; комунальне підприємство «Борщівський комунальник» – 0,8 тис. га; комунальне підприємство «Благоустрій» Гусятинської селищної ради – 0,206 тис. га; Хоростківське міське комунальне підприємство «Комунальник» – 0,035 тис. га. А також, інші підприємства – відкрите акціонерне товариство «Перспектива» (с. Трибухівці) – 31,25 тис. га; Заліщицький фаховий коледж ім. Є. Храпливого НУБіП України – 0,246 тис. га; природний заповідник «Медобори» – 9,5167 тис. га; національний природний парк «Дністровський каньйон» – 0,319 тис. га [2].

Ліси Чортківського району надають широкий спектр екосистемних послуг, які можна умовно поділити на матеріальні та нематеріальні. До матеріальних належать ділова та паливна деревина, а до нематеріальних – рекреаційні функції, продукування кисню, а також

поглинання вуглекислого газу й інших парникових газів. Основним індикатором матеріальних послуг є середній запас деревини на 1 га лісових земель, що в Чортківському районі становить 255 м³/га [3].

Враховуючи те, що Чортківський район знаходиться у зоні широколистяних лісів, а лісові комплекси відносяться до малостійких, екологічно допустима рекреаційна ємність лісів досліджуваної території складає: $W_o = 4{,}5 \times 84\,730\ га = 381\,285$ *осіб.* Тобто, загалом у лісах Чортківського району, одночасно може відпочивати близько 380 тис. осіб.

Однією з ключових екологічних функцій лісів є виділення кисню та поглинання вуглекислого газу. Відомо, впродовж одного літнього дня 1 га лісу здатен поглинути близько 250 кг CO_2 і виділити 200 кг кисню [1]. На цій основі можна оцінити, що ліси Чортківського району щодобово у середньому виробляють близько 17 тис. тонн кисню та асимілюють приблизно 21 тис. тонн вуглекислого газу.

У контексті кліматичного регулювання нами було проаналізовано роль лісів Чортківського району у поглинанні парникових газів – саме ці речовини є основними чинниками кліматичних змін як у регіональному, так і в глобальному масштабі. За результатами проведених розрахунків встановлено, що впродовж року лісові екосистеми Чортківщини поглинають понад 405 тис. тонн парникових газів.

За результатами оцінки екосистемних послуг лісів територіальних громад Чортківського району, встановлено що найвищим лісоресурсним потенціалом, а відповідно і обсягами надання екосистемних послуг характеризуються Монастириська, Борщівська, Бучацька, Гримайлівська, Заліщицька і Копичинецька територіальні громади. Найбільше допустиме рекреаційне навантаження, максимальні обсяги продукування кисню, асиміляції вуглекислого газу та інших парникових газів спостерігаються у Монастириській, Борщівській, Бучацькій, Гримайлівській та Заліщицькій громадах. Насамперед, такі показники зумовлені значними площами лісовкритих земель у досліджуваних територіальних громадах. Адже, у тих громадах (Хоростківська, Трибухівська, Іване-Пустенська), де площі лісів невеликі, лісоресурсний потенціал низький, відповідно обсяги надання екосистемних послуг теж низькі.

Список використаних джерел:

1. Бунь Р.А., Слука І.В. Геоінформаційна технологія формування кадастрів емісій та поглинання парникових газів у лісовому господарстві Тернопільської області. *Штучний інтелект.* 2011, №4, С. 266-272.

2. Екологічний паспорт Тернопільської області (2024). URL: https://surl.li/egrqjy (дата звернення 29.09.2026 р.).

3. Природокористування: навчальний посібник. За ред. Л.П. Царика. Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. 398 с.